

สารบัญ

คำนำผู้แปล

6

บทนำ

16

ลำดับเวลาชีวิตและผลงานของฟรีดริช เอ. ฮาเยก

23

1. ฮาเยกและอิทธิพลของเขา

28

2. ทำความเข้าใจสังคม

48

3. เสรีภาพและกฎหมาย

72

4. กระบวนการตลาด

88

5. เวินตรา ภาวะเวินเพื่อ

และวัฏจักรรุ่งเรือง-ตกต่ำของเศรษฐกิจ

106

6. จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ และวิชาเวทมนตร์

128

7. เหตุใดลัทธิสังคมนิยมจึงเป็นความผิดพลาด

148

8. ความเชื่อที่ไม่จริงว่าด้วยความยุติธรรมทางสังคม

172

9. รากฐานของสังคมเสรีภาพ

192

10. วัตฒนาการที่ยังคงดำเนินต่อไป

214

บทอ่านต่อ

218

เกี่ยวกับผู้เขียน

222

เกี่ยวกับผู้แปล

223

คำนำผู้แปล

ฟรีดริช เอ. ฮาเย็ก เป็นหนึ่งในนักคิดทางเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และจิตวิทยาที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งในศตวรรษที่ 20

ในด้านเศรษฐศาสตร์ ฮาเย็กเป็นสมาชิกคนสำคัญของสำนักออสเตรีย (Austrian school of economics) ควบคู่กับลุดวิก ฟอน มิเซส (Ludwig von Mises) ฮาเย็ก อาจนับเป็นนักเศรษฐศาสตร์ตลาดเสรีคนสำคัญที่สุดนับแต่อาดัม สมิท เป็นต้นมา เขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ในปี 1974 จากงานวิเคราะห์วัฏจักรธุรกิจในช่วงปลายทศวรรษ 1920 ฮาเย็กชี้ต้นเหตุไปที่นโยบายสินเชื่อของธนาคารกลางที่ กระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการลดอัตราดอกเบี้ยลงต่ำกว่าความเป็นจริง เพื่อขยายการกู้ยืมสินเชื่อโดยธุรกิจ ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรไปสู่ภาคธุรกิจที่ได้รับสินเชื่อ เป็นผลกระทบลูกโซ่ไปสู่ภาคธุรกิจอื่นๆ จนเป็นภาวะเงินเฟ้อทั่วไป เมื่อธนาคารกลาง จำต้องปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเพื่อยุติภาวะเงินเฟ้อ ผลที่เกิดขึ้นกลับคือภาวะตกต่ำของเศรษฐกิจ วัฏจักรธุรกิจจึงไม่ใช่ธรรมชาติของระบบตลาดเสรี แต่เป็นผลมาจากนโยบายรัฐ ผ่านธนาคารกลาง

ผลงานเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญอีกประการของฮาเย็กคือ การวิเคราะห์กระบวนการตลาด (market process) ในระบบ

เศรษฐกิจที่ซับซ้อน การจัดสรรทรัพยากรการผลิตทั้งวัสดุ เครื่องจักร และแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศจำนวนมากไปทำการผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้คนนับล้านที่มีความคิด รสนิยม และความต้องการแตกต่างกัน ในทัศนะของฮาเย็ก ราคาสินค้าในระบบตลาดเสรีได้รวบรวมสารสนเทศที่จำเป็นทั้งหมดไว้แล้ว ทำให้การตัดสินใจของผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นสิ่งที่ง่ายดายและเป็นไปเองโดยไม่ต้องมีการชี้หน้าจากรัฐบาลหรือ “ส่วนกลาง”

ตัวอย่างเช่น เมื่อกราฟไฟต์มีราคาสูงขึ้น เป็นผลให้ดินสอมีราคาสูงขึ้นไปด้วย ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกราฟไฟต์ เขาเพียงแค่อสังเกตราคาดินสอก็รู้ว่าดินสอมี “ความหาได้ยาก” เพิ่มขึ้น เขาจึงประหยัดการใช้ดินสอและไปแสวงหาเครื่องเขียนทดแทนอื่น ในขณะที่ผู้ผลิตซึ่งต้องแข่งขันในตลาดก็จะปรับตัวด้วยการเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ประหยัดกราฟไฟต์มากขึ้นหรือแสวงหาวัตถุดิบทดแทน เป็นต้น บนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าว ฮาเย็กจึงคัดค้านการแทรกแซงกลไกตลาดโดยรัฐบาล เพราะการกระทำของรัฐบาลจะไปบิดเบือนราคาสินค้าและบริการให้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง ก่อให้เกิด “สัญญาณปลอม” ซึ่งทำให้ผู้บริโภคและผู้ผลิตเข้าใจผิดใน “ความหาได้ยาก” ของสินค้าและทรัพยากรจนเกิดการบิดเบือนแบบแผนการใช้จ่ายของผู้บริโภคและแบบแผนการใช้ทรัพยากรการผลิตของผู้ผลิต

ฮาเย็กใช้ความเข้าใจนี้ไปวิพากษ์การวางแผนเศรษฐกิจจากส่วนกลางในระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมตลอดทศวรรษ 1930 และ 1940 ฮาเย็กวิเคราะห์ว่า ระบบเศรษฐกิจดังกล่าวไม่สามารถ

ทำงานได้จริงเนื่องจากไม่สามารถแก้ปัญหาข้อมูลสารสนเทศได้ การใช้แผนเศรษฐกิจและระบบคำสั่งมาแทนกลไกราคาในระบบตลาดทำให้ผู้วางแผนไม่มีสารสนเทศเรื่อง “ความหาได้ยาก” ของทรัพยากร จึงไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรการผลิตและแรงงานเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่กลับก่อให้เกิดความผิดพลาด ความสูญเปล่า (ผลิตสิ่งที่ไม่ต้องการ) และความขาดแคลน (ผลิตสิ่งที่ไม่ต้องการน้อยเกินไป) การล่มสลายของระบบสังคมนิยมในสหภาพโซเวียตเป็นสิ่งยืนยันถึงความถูกต้องของแนวคิดฮาเย็ก

ฮาเย็กยังวิพากษ์แนวคิดของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษซึ่งเชื่อว่า วัฏจักรธุรกิจเป็นข้อบกพร่องของระบบตลาดเสรีและเสนอให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงระบบเศรษฐกิจด้วยนโยบายการใช้จ่ายและการจัดเก็บภาษีเพื่อขจัดวัฏจักรธุรกิจ ฮาเย็กเชื่อว่านโยบายแบบเคนส์จะนำมาซึ่งภาวะเงินเฟ้อที่ควบคุมไม่ได้ในท้ายที่สุด แต่ไม่มีใครสนใจฮาเย็ก และนโยบายเศรษฐกิจแบบเคนส์ก็ได้เป็นที่นิยมในทศวรรษ 1950 และ 1960 ฮาเย็กยื่นหยัดวิจารณ์นโยบายแบบเคนส์อย่างโดดเด่นเรื่อยจนถึงทศวรรษ 1970 เมื่อเศรษฐกิจตะวันตกเผชิญภาวะเงินเฟ้อเรื้อรังควบคู่กับภาวะว่างงานสูง (stagflation) นโยบายแบบเคนส์จึงเสื่อมความนิยมไปในที่สุด

ฮาเย็กเชื่อว่า ทั้งการวางแผนจากส่วนกลางในระบบสังคมนิยมและนโยบายแทรกแซงแบบเคนส์ล้วนเป็นอันตรายต่อเสรีภาพของปัจเจกชน เพราะรัฐบาลต้องขยายขอบข่ายอำนาจ

ออกไปมากมายเพื่อบังคับ แทรกแซง หรือเพื่อทำการตัดสินใจทางเศรษฐกิจแทนปัจเจกชน การตัดสินใจกลายเป็นเรื่องทางการเมืองโดยผู้มีอำนาจ ระบบวางแผนและการแทรกแซงเช่นนี้จึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่เผด็จการ

ฮาเย็กไม่ได้รับความสนใจมากนักในวงการเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก เขาเชื่อว่าสังคมศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมบุคคลอันซับซ้อนแตกต่างจากวิทยาศาสตร์กายภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุ ฮาเย็กปฏิเสธการประยุกต์วิธีการของวิทยาศาสตร์กายภาพ (คณิตศาสตร์และแบบจำลอง) มาใช้กับเศรษฐศาสตร์และปฏิเสธแบบจำลอง “ตลาดแข่งขันสมบูรณ์” เพราะเขามองว่าตลาดเสรีไม่ใช่โครงสร้างแต่เป็น “กระบวนการพลวัต” ที่ผู้บริโภคและผู้ผลิตค้นพบแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่มีประสิทธิภาพและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฮาเย็กเกรงว่าการใช้คณิตศาสตร์และแบบจำลองอาจทำให้นักวางแผนเข้าใจผิดว่าตนสามารถวางแผนเศรษฐกิจและทำนายผลที่ตามมาได้

แม้ในบั้นปลายฮาเย็กจะมีท่าทีโอนอ่อนลงโดยยอมรับการใช้คณิตศาสตร์และการทำนายผลอย่างจำกัดในระดับกว้างๆ และไม่เจาะจง แต่ท่าทีของฮาเย็กก็ยังมีช่องว่างที่ห่างไกลจากแนวทางของเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

ผลงานของฮาเย็กอันเป็นที่รู้จักและทรงอิทธิพลมากที่สุดในปัจจุบันคือความคิดการเมืองว่าด้วยสังคมแห่งเสรีภาพ ฮาเย็กอยู่ในกระแสเสรีนิยมแบบยุโรป หรือที่ในสหรัฐอเมริกาเรียกว่า ลัทธิเสรีภาพนิยม (libertarianism) ซึ่งยึดเอาเสรีภาพปัจเจกชนเป็นเป้าหมายสูงสุด ฮาเย็กเห็นว่า สังคมมนุษย์

มีวิวัฒนาการอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไปจากการสั่งสมภูมิปัญญาของปัจเจกชนจำนวนคนหนาแน่นที่แสวงหาคำตอบต่อปัญหาในชีวิตประจำวันและในชุมชนสืบเนื่องกัน ก่อรูปเป็นสังคมซับซ้อนบนฐานของกฎเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการปฏิบัติต่อกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานรองรับระบบกฎหมายทางการ หลักปฏิบัติตนในสังคมที่ตกทอดกันมานี้เป็นภูมิปัญญาอันซับซ้อนและชาญฉลาดของผู้คนรุ่นต่อรุ่นมายาวนาน นี่เองจึงเป็นเหตุผลที่ฮาเย็กไม่เห็นด้วยกับโครงการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วถึงรากที่เรียกว่า “วิศวกรรมสังคม” (social engineering) ของผู้ที่อยู่ในอำนาจที่เชื่อว่าตนรู้ดีกว่าประชากรทั่วไปในการปรับเปลี่ยนสังคม “ให้ดีขึ้น” “เป็นธรรมมากขึ้น” อาจกล่าวได้ว่า ฮาเย็กเป็นนักอนุรักษ์นิยมแม้ฮาเย็กจะปฏิเสธและยืนยันว่าตนเป็นนักเสรีนิยม

แต่ลัทธิอนุรักษ์นิยมของฮาเย็กก็มีลักษณะที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากเช่นกัน โดยมีทิศทางปกป้องและขยายเสรีภาพของปัจเจกชน ฮาเย็กวิพากษ์สังคมสมัยใหม่และระบอบประชาธิปไตยในยุคปัจจุบันไว้ในงานช่วงทศวรรษ 1960 ฮาเย็กวิตกว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในสังคมการเมืองตะวันตกกำลังมุ่งไปในทิศทางที่เพิ่มการแทรกแซงของรัฐในระบบเศรษฐกิจสังคมและกำลังละเมิดเสรีภาพปัจเจกชนมากขึ้นทุกที ฮาเย็กเห็นว่า หลักการถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตยปัจจุบันล้มเหลวในการปกป้องและส่งเสริมเสรีภาพปัจเจกชน ฮาเย็กมีข้อเสนอรูปธรรมคือการปฏิรูปประชาธิปไตยให้สามารถค้ำประกันและส่งเสริมเสรีภาพปัจเจกชนอย่างแท้จริง

แนวคิดของฮาเย็กว่าด้วยสังคมวิวัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและชาญฉลาดนั้นเผชิญข้อโต้แย้งสำคัญที่ว่า

วิวัฒนาการมิได้นำมาซึ่ง “ผลดี” เสมอไป การเปลี่ยนแปลงจำนวนมากในประวัติศาสตร์ก็ไม่ใช่วิวัฒนาการที่ค่อยเป็นค่อยไป ดังตัวอย่างที่อารยธรรมจำนวนมากรุ่งเรืองขึ้นแล้วก็เสื่อมสลายไป แม้ในยุโรป การเปลี่ยนผ่านจากศักดินานิยมยุคกลางมาสู่สังคมสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 16-18 ก็เต็มไปด้วยอุปสรรค การก้าวกระโดด และความโกลาหลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฮาเย็กไม่เห็นด้วยกับรัฐสวัสดิการที่รัฐแบ่งประชากรเป็นกลุ่มต่างๆ แล้วสนองสวัสดิการในชีวิตตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มนั้นๆ เพราะเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐมากเกินไป ในการเลือกปฏิบัติและแทรกแซงชีวิตปัจเจกชน แต่ฮาเย็กเห็นด้วยกับการค้าประกันรายได้ขั้นต่ำสุดแก่ทุกคนเสมอกัน ซึ่งขจัดการใช้วิจารณ์ญาณของเจ้าหน้าที่รัฐออกไป ฮาเย็กต้องการให้ระบบตลาดและผู้ประกอบการเอกชนเป็นผู้สนองสวัสดิการแก่ประชากรแทนรัฐ และเห็นด้วยกับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับที่สนองโดยเอกชน ฮาเย็กยังผ่อนปรนให้รัฐสามารถเกณฑ์ทหารเพื่อป้องกันประเทศได้เมื่อจำเป็นเพื่อปกป้องเสรีภาพปัจเจกชนจากการรุกราน การที่ฮาเย็กยังเห็นบทบาทของรัฐในบางมิติทำให้นักเสรีภาพนิยมบางส่วนกล่าวหาว่าฮาเย็กเป็นนักสังคมนิยมประชาธิปไตย

ในประเทศไทย นักเศรษฐศาสตร์อาจู้จักชื่อฟรีดริช เอ. ฮาเย็ก แต่น้อยคนที่รู้รายละเอียดความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของเขา ยิ่งไม่ต้องพูดถึงความคิดสังคมนิยมของฮาเย็ก แม้แต่ในวงการรัฐศาสตร์ไทย ความคิดของฮาเย็กก็มิได้รับการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องน่าเสียดาย หนังสือแปลเล่มนี้จะช่วยให้นักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้รับ

ประโยชน์จากการศึกษาความคิดของฮาเย็ก เข้าใจการทำงานของกลไกราคาในตลาดเสรีอย่างชัดเจนในเชิงพรรณนา รับรู้ถึงความซับซ้อนและเปราะบางของกลไกราคาและการแข่งขัน รวมถึงผลเสียของการผูกขาดและการที่รัฐแทรกแซงการทำงานของตลาดเสรี

หนังสือแนะนำเล่มนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจฮาเย็กในเรื่องความสำคัญยิ่งยวดของเสรีภาพปัจเจกชน เข้าใจว่าเสรีภาพคือเป้าหมายของสังคมสมัยใหม่ แต่เสรีภาพจะมากน้อยและมีหลักประกันเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับธรรมเนียมของสังคมว่าเป็นเช่นไร ปัจเจกบุคคลจะสามารถใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่เพื่อตนเองและสังคมก็แต่ในสังคมแห่งเสรีภาพเท่านั้น การแทรกแซงโดยรัฐในชีวิตและการตัดสินใจของผู้คนนั้นเป็นการละเมิดเสรีภาพอันมีค่า ประชาธิปไตยมิใช่อุดมคติที่เป็นเป้าหมายในตัวเอง การดิ้นรนให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยก็เพื่อส่งเสริมและให้หลักประกันแก่เสรีภาพปัจเจกชน เมื่อได้ประชาธิปไตยแล้ว การขยายบทบาทของรัฐที่อาจแทรกแซงก้าวท่ายหรือละเมิดเสรีภาพปัจเจกชนก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้

ผู้แปลได้สอนวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นานกว่า 20 ปี โดยมีเนื้อหาส่วนหนึ่งครอบคลุมความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของฮาเย็ก ผู้แปลปรารถนาจะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความคิดของฮาเย็กในประเทศไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่พบว่าหนังสือต่างประเทศที่แนะนำฮาเย็กเกือบทั้งหมดมีเนื้อหาเป็นเทคนิคทางวิชาการที่เน้นความคิดเฉพาะด้านของฮาเย็ก เล่มที่ครอบคลุมความคิดด้านต่างๆ ของฮาเย็กก็ยังเป็นวิชาการ อ่านยาก มีเนื้อหายืดยาว

และเต็มไปด้วยข้อโต้แย้งที่ซับซ้อนระหว่างฮาเย็กกับคู่กรณีทางความคิด เล่มที่อ่านง่ายและสั้นก็ตีพิมพ์ขณะที่ฮาเย็กยังมีชีวิตอยู่ จึงเก่าและล้าสมัยไป กระทั่งผู้แปลได้พบหนังสือแนะนำฮาเย็กที่เขียนโดยเอมมอนน์ บัตเลอร์ ตีพิมพ์ในปี 2012 มีเนื้อหาทันสมัย สั้นกะทัดรัด ใช้ภาษาไม่เป็นเทคนิควิชาการ อ่านง่าย เหมาะสำหรับผู้อ่านทั่วไป และที่สำคัญคือ ครอบคลุมความคิดของฮาเย็กอย่างรอบด้าน

ผู้แปลชื่นชมเอมมอนน์ บัตเลอร์ มาตั้งแต่หนังสือเล่มเล็กของเขาที่แนะนำความคิดของอาดัม สมิท ตีพิมพ์ในปี 2007 ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับงานแนะนำฮาเย็กเล่มนี้คือ ตรงไปตรงมา สั้นกะทัดรัด อ่านง่าย รอบด้าน หมายมุ่งไปที่ผู้อ่านทั่วไป ผู้แปลได้แปลหนังสือเล่มดังกล่าวเป็นภาษาไทยชื่อ *อาดัม สมิท: ชีวิตและความคิดของบิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์* ตีพิมพ์ในปี 2015 โดยสำนักพิมพ์ openworlds และคาดว่าจะตีพิมพ์ใหม่โดยสำนักพิมพ์ bookscape ในอนาคต

ขอขอบคุณสำนักพิมพ์ bookscape อาจารย์ปกป้อง จันวิทย์ ที่คอยติดตามและผลักดันงานแปลชิ้นนี้ คุณณัฐพรพรรณ เรื่องศิรินุสรณ์ และคุณอภิวัฒน์ พิริยพล บรรณาธิการผู้ตรวจแก้ต้นฉบับอย่างละเอียด รวมทั้งคุณ Raks พิสูจน์อักษร ทุกคนช่วยให้หนังสือแนะนำฮาเย็กเล่มนี้ได้เผยแพร่สู่สาธารณะ เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่สนใจความคิดเศรษฐกิจการเมืองแบบเสรีนิยม

พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์

มกราคม 2021

Friedrich Hayek

*The Ideas and Influence
of the Libertarian Economist*

by
Eamonn Butler

ฟร็ดริช ฮาเย็ก

ต้นธารความคิดเสรีภาพนิยมยุคใหม่

แปลโดย

พีชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์

บทนำ

หนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับอะไร

หนังสือเล่มนี้เป็นคู่มืออย่างง่ายว่าด้วยความคิดและอิทธิพลของนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ฟรีดริช ฮาเย็ก (1899-1992) ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องจากคนจำนวนมากให้เป็นนักคิดเรื่องเสรีภาพทางสังคมและเศรษฐกิจคนสำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 20

ฮาเย็กเป็นชาวออสเตรียที่หลบหนีการกดขี่ของนาซี ความเข้าใจอันลึกซึ้งของฮาเย็กที่มีต่อการทำงานของสังคมเสรีภาพและระบบเศรษฐกิจเสรี ตลอดจนการวิพากษ์ของเขาต่อลัทธิสังคมนิยมอันเป็นผลจากความเข้าใจนั้น ได้ช่วยหลายศรัทธาในช่วงหลังสงครามโลกที่มีต่อการวางแผนทางเศรษฐกิจ และยังมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อบรรดาผู้นำโลก เช่น โรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan) และมาร์กาเร็ต แทตเชอร์ (Margaret Thatcher) ความคิดของเขายังคงส่งอิทธิพลต่อนักเศรษฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักการเมือง และนักศึกษาทั่วโลกในทุกวันนี้

ฮาเย็กได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 1974 ที่สำคัญมาจากการช่วงแรกของเขาที่อธิบายถึงสาเหตุและผลกระทบของวัฏจักรรุ่งเรือง-ตกต่ำของเศรษฐกิจ ดังปรากฏ

ในช่วงทศวรรษ 1920 และ 1930 เขายังได้สร้างคุณูปการสำคัญในสาขาวิชาทฤษฎีกฎหมาย จิตวิทยา และสารสนเทศศาสตร์ แต่ปัจจุบันฮาเย็กเป็นที่รู้จักมากที่สุดจากงานของเขาทางด้านรัฐศาสตร์และหนังสือของเขาเรื่อง *The Road to Serfdom* (การวิเคราะห์เชิงเยาะเย้ยถากถางว่า ลัทธิสังคมนิยมหากทำอย่างคงเส้นคงวาแล้วจะพัฒนาไปสู่ลัทธิเผด็จการเบ็ดเสร็จได้อย่างไร) และ *The Constitution of Liberty* (อรรถาธิบายขึ้นสำคัญว่าด้วยพื้นฐานและหลักการของสังคมเสรีภาพ)

บางทีความเข้าใจอันลึกซึ้งและสำคัญยิ่งของฮาเย็กคือเรื่องความสามารถของระบบเศรษฐกิจตลาดในการประมวลผลสารสนเทศจำนวนมหาศาลผ่านระบบราคา รวมถึงสารสนเทศส่วนบุคคลที่กระจัดกระจายซึ่งไม่มีนักวางแผนส่วนกลางคนใดจะรับรู้ได้หมด ยิ่งไม่ต้องพูดถึงว่าจะบริหารจัดการอย่างไร ข้อคิดนี้ช่วยให้ฮาเย็กอธิบายถึงความมีชีวิตชีวาของระเบียบสังคมที่เสรีและ “เป็นไปเอง” (spontaneous) ซึ่งแตกต่างอย่างยิ่งกับความล้มเหลวอันน่าหดหู่ของสังคมแบบวางแผน

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับใคร

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมถึงข้อถกเถียงเชิงสนับสนุนต่อเสรีภาพปัจเจกชนและระบบทุนนิยมตลาดเสรี ตลอดจนข้อถกเถียงเชิงสนับสนุนที่ก่อบრด้วย ความเข้าใจอันลึกซึ้งอย่างยิ่งต่อลัทธิเสรีนิยมที่นำเสนอโดยหนึ่งในผู้สนับสนุนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด [ตลอดหนังสือเล่มนี้ คำว่า

“ลัทธิเสรีนิยม” (liberalism) จะใช้ในความหมายตามแบบยุโรปที่สนับสนุนเสรีภาพปัจเจกชนและรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด]

หนังสือเล่มนี้อธิบายความคิดของฮาเย็กว่าด้วยลักษณะของสังคมและเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งข้อวิพากษ์วิจารณ์บางส่วนที่มีต่อความคิดของเขา หนังสือนี้มุ่งอธิบายด้วยภาษาง่ายๆ และโดยปราศจากการบิดเบือน ฉะนั้นจึงไม่มีเชิงอรรถแบบวิชาการหรือบรรณานุกรมที่เบี่ยงเบนความสนใจของผู้อ่าน มีเพียงรายการอ่านเพิ่มเติมที่ขาดเสียมิได้ซึ่งเป็นงานเขียนหลักของฮาเย็กและหนังสือเล่มสำคัญที่เล่าถึงเขาเท่านั้น

หนังสือเล่มนี้น่าจะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนนักศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในสาขาเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เป็นบทแนะนำอย่างย่อว่าด้วยความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแบบถึงรากจำนวนหนึ่ง ซึ่งมักจะถูกมองข้ามอยู่บ่อยครั้งโดยครูอาจารย์และตำราต่างๆ นักศึกษาจะค้นพบข้อคิดจำนวนมากในเล่มนี้ที่จะใช้ท้าทายครูอาจารย์เหล่านั้นได้!

ฮาเย็กยังมีความสำคัญในทางการเมืองในฐานะที่เป็นหนึ่งในผู้ริเริ่มแนวหน้าที่อยู่เบื้องหลังการเฟื่องฟูขึ้นของฝ่ายขวาใหม่ (New Right) ในทศวรรษ 1980 และ 1990 ความคิดของเขา มีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อนักวิชาการ ปัญญาชน นักคิด คลังสมอง และนักการเมืองจำนวนมากขึ้นทุกที และโดยผ่านคนเหล่านี้ ความคิดของฮาเย็กจึงมีอิทธิพลต่อวาระทางการเมืองที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงแบบถึงรากที่สนับสนุนเสรีภาพและสนับสนุนทุนนิยมของมาร์กาเรต แทตเชอร์ ในบริเตน โรนัลด์

เรแกน ในอเมริกา และผู้นำโลกคนอื่นๆ รวมถึงผู้นำหลายคนในประเทศอดีตกลุ่มสหภาพโซเวียตด้วย

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นเพื่ออะไร

ณ ที่ประชุมวิชาการครั้งหนึ่งในกรุงลอนดอนต้นทศวรรษ 1980 มีการอภิปรายเกี่ยวกับงานเขียนของฮาเย็ก สำนักพิมพ์ Alternative Bookshop ได้นำหนังสือคัดสรรบางส่วนของฮาเย็กมาด้วย แต่ข้าพเจ้าสังเกตเห็นว่า คนจำนวนมากที่ละเลียดพลิกดูหนังสือเหล่านั้นต่างรู้สึกหวาดหวั่นจากความเข้มข้นทางวิชาการของงานเขียนบางชิ้นและไม่รู้ว่าจะเริ่มอ่านจากตรงไหน ฮาเย็กเป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจหลักทางปัญญาของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้จักฮาเย็กเพียงเล็กน้อยและได้พบปะกับเขาในงานประชุมวิชาการต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งข้าพเจ้ายังมีความคุ้นเคยกับความคิดของเขา ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจเขียนหนังสือสั้นๆ สักเล่มว่าด้วยความคิดของฮาเย็ก เพื่อช่วยให้คนอื่นๆ ได้ค้นพบและเข้าใจความคิดเหล่านั้น

หนังสือเล่มนั้นตีพิมพ์ในปี 1983 และได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้คนจำนวนมากที่ไม่เคยมีโอกาสรู้จักความคิดของฮาเย็กหรือแม้แต่ข้อถกเถียงที่สนับสนุนลัทธิเสรีนิยมและทุนนิยม อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนั้นก็หาได้ยากในปัจจุบัน และข้าพเจ้ายังได้พบข้อบกพร่องของหนังสือเล่มนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ หนังสือเล่มนั้นยืดยาวเกินไป เป็นวิชาการมากเกินไป และลงรายละเอียดมากเกินไปที่จะเป็นหนังสือแนะนำเบื้องต้น ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเล่มนั้นในขณะที่ฮาเย็กยังมีชีวิตและทำงานอยู่

ซึ่งหมายความว่าข้าพเจ้าย่อมไม่อาจมีทัศนะที่ไม่ลำเอียงต่องานของเขา และไม่สามารถประเมินผลกระทบที่คงทนยาวนานกว่าของเขาได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งไม่อาจพิจารณาถึงข้อวิพากษ์วิจารณ์อันมีประโยชน์ต่องานของเขาหลายข้อในภายหลัง

ในทางตรงข้าม หนังสือเล่มนี้สั้นและเฉพาะเจาะจง ใช้ภาษาที่ไม่เน้นความรู้เฉพาะทาง หลีกเลียงกับดักข้อจำกัดทางวิชาการ หนังสือเล่มนี้ยังประเมินผลกระทบระยะยาวจากคุณูปการของฮาเย็ก ตลอดจนบททวนข้อถกเถียงหลักทั้งจากผู้วิจารณ์และผู้แก้ต่างให้กับเขา ข้าพเจ้าจึงหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นงานแนะนำเบื้องต้นที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการศึกษาความคิดของฮาเย็ก

หนังสือเล่มนี้มีโครงสร้างอย่างไร

หนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของฮาเย็กที่มีต่อการพัฒนาความคิดตลาดเสรีและความคิดเสรีนิยม ตลอดจนผลกระทบของเขามีสต่อวิวัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายสังคมในช่วงที่เขายังมีชีวิตอยู่และในทุกวันนี้

บทที่ 2 อธิบายสาระสำคัญในความคิดที่ค้นพบใหม่ของฮาเย็กว่าด้วยโครงสร้างของสังคม และเหตุผลที่สังคมไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างมีจิตสำนึกเพื่อที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บทที่ 3 สรรวจบทบาทของเสรีภาพและกฎหมายในการธำรงไว้ซึ่งความสอดคล้องกลมกลืนของสังคมนั้น

บทที่ 4 นำเอาความคิดเหล่านี้ไปประยุกต์ในวิชา เศรษฐศาสตร์ บรรยายภาพร่างทัศนะของฮาเย็กเกี่ยวกับตลาด ที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งยวดในการประมวลผลสารสนเทศ ที่กระจัดกระจายและแยกเป็นส่วนๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิต เศรษฐกิจ และมีประสิทธิภาพมากมายยิ่งกว่านักวางแผนจาก ส่วนกลางใดๆ บทที่ 5 บรรยายถึงทัศนะของฮาเย็กเรื่องวัฏจักร รุ่งเรืองและตกต่ำของเศรษฐกิจ และบทวิเคราะห์ของเขาที่ว่า นโยบายอันโง่เขลาของรัฐบาลได้ไปบิดเบือนกระบวนการตลาด และหยุดยั้งไม่ให้ตลาดทำงานได้อย่างไร

บทที่ 6 อธิบายข้อถกเถียงของฮาเย็กที่ว่า ความคิด ทางเศรษฐศาสตร์จำนวนมากในปัจจุบันเป็นเพียงแค่กรณีเฉพาะ ของการนำเอาวิธีการของวิทยาศาสตร์กายภาพมาประยุกต์ใช้กับ ประเด็นทางสังคมอย่างผิดๆ ทั้งที่วิธีการนั้นไม่เหมาะสม อันนำไปสู่ข้อผิดพลาดสำคัญทางนโยบาย

ในความเห็นของฮาเย็ก หนึ่งในข้อผิดพลาดทางนโยบาย ดังกล่าวก็คือ หลักคำสอนว่าด้วยลัทธิสังคมนิยมและการวางแผน จากส่วนกลาง บทที่ 7 อธิบายสาระสำคัญในข้อวิพากษ์ของ ฮาเย็กที่มีต่อลัทธิสังคมนิยม และในบทที่ 8 ว่าด้วยข้อวิพากษ์ ของเขาต่อความคิดเรื่อง “ความยุติธรรมทางสังคม” (social justice)

บทที่ 9 อธิบายเค้าโครงรัฐธรรมนูญและสถาบันที่ฮาเย็ก เชื่อว่าจะส่งเสริมการทำงานของสังคมที่เสรีและเจริญรุ่งเรือง ก่อนจะปิดท้ายด้วยบทสรุปสั้นๆ ซึ่งเป็นบทที่ 10

ลำดับเวลาชีวิตและผลงานของฟรีดริช เอ. ฮาเย็ก

1899 ฟรีดริช เอากุส ฟอน ฮาเย็ก กำเนิดในครอบครัวนักวิชาการในกรุงเวียนนา เมืองหลวงของอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี

1917 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ฮาเย็กเข้าร่วมกองทัพออสเตรีย-ฮังการี ประจำการในหน่วยปืนใหญ่และหน่วยอากาศยานที่แนวรบประเทศอิตาลี

1919 ออสเตรียยกเลิกบรรดาศักดิ์ “ฟอน” ซึ่งเป็นของชนชั้นขุนนางระดับล่าง ตลอดชีวิตการทำงานของเขาจึงลงนามปากกาอย่างง่ายว่า เอฟ.เอ. ฮาเย็ก (F.A. Hayek)

1920 ฮาเย็กทำงานให้กับนักวิทยาศาสตร์ด้านสมองคอนสแตนติน โมนาคอฟ (Constantin Monakow) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นความคิดของเขาเกี่ยวกับการรับรู้และความรู้ของมนุษย์

1921 ฮาเย็กได้รับปริญญาเอกด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยเวียนนา และที่กรุงเวียนนา ฮาเย็กค้นพบงานของนักเศรษฐศาสตร์สำนักออสเตรีย

1921 นักเศรษฐศาสตร์สำนักออสเตรียชั้นนำ ลุดวิก ฟอน มิเซส (Ludwig von Mises) จ้างฮาเย็กให้ช่วยในสำนักงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหาการเงินหลังสงคราม

1922 การดำรงชีวิตผ่านช่วงภาวะเงินเฟ้อรุนแรง (hyperinflation) ของเยอรมนียุคสาธารณรัฐไวมาร์ทำให้ฮาเย็กตระหนักอย่างยิ่งถึงภัยอันตรายของภาวะเงินเฟ้อ

1923 ฮาเย็กได้รับปริญญาเอกเพิ่มอีกในสาขารัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเวียนนา

1923-4 ฮาเย็กได้เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ณ มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก

1927 มิเชลกับฮาเย็กก่อตั้งสถาบันวิจัยวัฏจักรธุรกิจแห่งออสเตรีย (Austrian Institute for Business Cycle Research)

บนพื้นฐานของงานนี้ ฮาเย็กได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ *Monetary Theory and the Trade Cycle* (ทฤษฎีการเงินและวัฏจักรการค้า, 1929) *Prices and Production* (ราคาและการผลิต, 1931) และ *The Pure Theory of Capital* (ทฤษฎีบริสุทธิ์ว่าด้วยทุน, 1941)

1928 ฮาเย็กพบกับจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นลอร์ดเคนส์ เป็นครั้งแรกในที่ประชุมวิชาการในกรุงลอนดอน

1931 ฮาเย็กย้ายมาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์ลอนดอน (London School of Economics) ตามคำเชิญของนักเศรษฐศาสตร์ชาวบริติช ไลออนเนล ร็อบบินส์ (Lionel Robbins) ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นลอร์ดร็อบบินส์

1931-2 ฮาเย็กกลายเป็นผู้วิพากษ์เคนส์ระดับแนวหน้า เขาเขียนบทปริทัศน์วิพากษ์หนังสือของเคนส์หลายชิ้น และแลกเปลี่ยนโต้ตอบจดหมายกับเคนส์ในหนังสือพิมพ์ *The Times* ว่าด้วยประโยชน์ของการใช้จ่ายของรัฐบาลเทียบกับการลงทุนของเอกชน

1936 เคนส์ตีพิมพ์หนังสือ *The General Theory of Employment, Interest and Money* (ทฤษฎีทั่วไปว่าด้วยการจ้างงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา) แม้ฮาเย็กรู้สึกตกใจกับนัยที่เน้นการกระตุ้นเงินเพื่อของหนังสือเล่มนี้ แต่เขาก็ละเลยที่จะตรวจสอบวิจารณ์งานชิ้นนี้ ซึ่งต่อมากลับทรงอิทธิพลอย่างยิ่ง

1936 ณ สโมสรเศรษฐศาสตร์ลอนดอน (London Economic Club) ฮาเย็กได้ปาฐกถาเรื่อง บทบาทสำคัญของสารสนเทศ

ในชีวิตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นหัวข้อหนึ่งที่เขาจะขัดเกลาให้ละเอียดยิ่งขึ้นต่อไป

1938 หลังจากเยอรมนีผนวกดินแดนออสเตรีย กอปรกับความกลัวการข่มเหงของนาซีถ้าเขากลับบ้านเกิดในออสเตรีย ฮาเย็กจึงกลายมาเป็นพลเมืองของบริเตน

1944 ฮาเย็กอพยพไปเมืองเคมบริดจ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง และตีพิมพ์หนังสือ *The Road to Serfdom* (หนทางสู่ความเป็นทาส) ซึ่งกลายเป็นหนังสือที่ประสบความสำเร็จในระดับสากล

1944 ฮาเย็กได้รับเลือกเข้าสู่ราชบัณฑิตยสถานแห่งบริเตน (British Academy) ซึ่งเป็นสถาบันอันทรงเกียรติยิ่ง

1945-6 ฮาเย็กเดินทางบรรยายในสหรัฐอเมริกาและได้เป็นศาสตราจารย์รับเชิญที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

1947 ฮาเย็กก่อตั้งสมาคมมองต์เปเลอแรง (Mont Pelerin Society) โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อรักษาเสรีภาพให้คงอยู่รอดในโลกช่วงหลังสงครามอันไม่เป็นมิตร มีผู้เข้าร่วมประชุมครั้งแรกที่สวิตเซอร์แลนด์ เช่น มิเชล นักปรัชญาคาร์ล ป็อบเปอร์ (Karl Popper ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นเซอร์ป็อบเปอร์) นักประวัติศาสตร์ ซี.วี. เวดจ์วูด (Cicely Veronica Wedgwood ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นเดมเวโรนิกา) นักเศรษฐศาสตร์หนุ่มซึ่งภายหลังได้รับรางวัลโนเบลทั้งคู่คือ มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) และจอร์จ สติกลเลอร์ (George Stigler) และนักคิดชั้นนำอื่นๆ อีกหลายคน

1950 ฮาเย็กเข้าร่วมคณะกรรมการความคิดทางสังคม (Committee on Social Thought) ณ มหาวิทยาลัยชิคาโก เขาตีพิมพ์งานศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เรื่อง *The Counter-*

Revolution of Science (ปฏิวัติปรัชญาวิทยาศาสตร์, 1952) และอีกเล่มว่าด้วยลักษณะของความคิดและการรับรู้ชื่อเรื่อง *The Sensory Order* (ระเบียบของประสาทการรับรู้, 1952)

1953 นักเศรษฐศาสตร์สำนักชิคาโก มิลตัน ฟรีดแมน และคนอื่นๆ เข้าร่วมสัมมนาปรัชญาวิทยาศาสตร์ที่ฮาเย็กจัดขึ้นเป็นประจำ

1956 นักธุรกิจและอดีตนักบินขับไล่ แอนโทนี ฟิชเชอร์ (Antony Fisher) ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นเซอร์แอนโทนี ก่อตั้ง "สถาบันกิจการเศรษฐกิจ" (Institute of Economic Affairs) ซึ่งนิยมตลาดเสรีโดยได้รับแรงบันดาลใจจากการสนทนากับฮาเย็กเมื่อปี 1946

1960 ตีพิมพ์หนังสือ *The Constitution of Liberty* (รัฐธรรมนูญแห่งเสรีภาพ) ซึ่งเป็นงานอธิบายชิ้นสำคัญของฮาเย็กว่าด้วยรากฐานและหลักการของสังคมเสรีภาพ

1962 ฮาเย็กย้ายไปมหาวิทยาลัยไฟรบวร์ก (University of Freiburg) ประเทศเยอรมนีตะวันตก ความคิดของเขาเกี่ยวกับระเบียบที่ไม่มีการวางแผนและหัวข้ออื่นๆ ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือ *Studies in Philosophy, Politics and Economics* (งานศึกษาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์, 1967) เขายังได้เริ่มต้นเขียนงานสำคัญอีกชิ้นหนึ่งคือ *Law, Legislation and Liberty* (กฎหมาย นิติบัญญัติ และเสรีภาพ)

1972 ในขณะที่ราคาสินค้าพุ่งสูงขึ้นในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ฮาเย็กวิพากษ์อย่างรุนแรงต่อภาวะเงินเฟ้อและนโยบายแบบเคนส์ที่เป็นต้นเหตุไว้ในหนังสือ *A Tiger by the Tail* (จับเสือที่หาง) ติดตามมาด้วยข้อเสนอหนทางแก้ไขในงาน *Choice in Currency* (ทางเลือกในระบบเงินตรา, 1976) และ

The Denationalisation of Money (การทำให้เงินตราไม่เป็นของรัฐ, 1976)

1973 เมื่อมิเชลถึงแก่กรรม ฮาเย็กกลายเป็นสมาชิกผู้นำที่ยังมีชีวิตอยู่ของเศรษฐศาสตร์สำนักออสเตรีย

1974 ฮาเย็กได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์จากผลงานช่วงแรกของเขาเกี่ยวกับวัฏจักรธุรกิจ คำบรรยายในงานรับรางวัลโนเบลของเขาตำหนินักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ใน “การแสร้งว่ามีความรู้” (*The Pretence of Knowledge*) ของพวกเขา

1975 ผู้นำฝ่ายอนุรักษ์นิยมของบริเตน มาร์กาเร็ต แทตเชอร์ ได้พบกับฮาเย็กเป็นครั้งแรกผ่านการแนะนำจากสถาบันกิจการเศรษฐกิจและประทับใจเป็นอย่างมาก

1984 ฮาเย็กได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น *Companions of Honour*

1988 ตีพิมพ์งานเรื่อง *The Fatal Conceit of Socialism* (ความเชื่อที่ผิดอย่างร้ายแรงของลัทธิสังคมนิยม)

1989 กำแพงเบอร์ลินล่มสลาย เผยให้เห็นถึงความล้มเหลวอย่างน่าสมเพชของการวางแผนจากส่วนกลาง ซึ่งฮาเย็กใช้เวลาทั้งชีวิตวิพากษ์มาโดยตลอด

1991 ฮาเย็กได้รับ “เหรียญอิสริยาภรณ์ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา” (*Presidential Medal of Freedom*)

1992 ฮาเย็กถึงแก่กรรมที่เมืองไฟรบวร์ก ซึ่งบัดนี้อยู่ในเยอรมนีที่รวมประเทศแล้ว และถูกฝัง ณ บริเวณนอกกรุงเวียนนาอันเป็นเมืองเกิดของเขา